

Seyfi Tekin

Firat Üniversitesi, seyfitekin@firat.edu.tr, Elazığ-Turkey

Abdulahak Ulaş

Atatürk Üniversitesi, halimulas@atauni.edu.tr, Erzurum-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.3.E0026>

**İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KARAR VERME BECERİLERİNE İLİŞKİN BİR
ARAŞTIRMA**

ÖZ

Bu araştırmada, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin karar verme becerileri "cinsiyet, yaşanan yer ve öğrenim görülmekte olan okulun sosyoekonomik durumu" değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmada Karakaş Günel (1999) tarafından geliştirilen Karar Verme Becerisi Değerlendirme Ölçeği (KVBDÖ) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet değişkeni açısından Karar Verme Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin bağımlı karar verme, isteklerini göz önüne alarak karar verme ve yeteneklerine göre karar verme alt boyutlarında anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmezken, bağımsız karar verme alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma görülmüştür. Öğrenim görülen okulun sosyoekonomik durumu değişkenine göre KVBDÖ' nün bağımlı karar verme, isteklerini göz önüne alarak karar verme ve yeteneklerine göre karar verme alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılaşma görülürken, bağımsız karar verme alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma görülmemiştir. Yaşanılan yer değişkenine göre KVBDÖ' nün isteklerini göz önüne alarak karar verme, bağımsız karar verme ve yeteneklerine göre karar verme alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşma görülürken, bağımlı karar verme alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, İlkokul Öğrencisi, Temel Beceriler, Karar Verme, Karar Verme Becerisi

**A STUDY ON THE DECISION-MAKING SKILLS OF 4TH GRADE PRIMARY SCHOOL
STUDENTS**

ABSTRACT

In the present study, decision making skills of primary school 4th grade students were scrutinized based on the gender, domicile and the socio-economic status of the school attended. Decision Making Skill Assessment Scale (DMSAS) developed by Karakaş Günel (1999) was used in the study. Study findings demonstrated that there were no significant differences in Decision Making Skill Assessment Scale dependent decision making, making a decision based on desires and making a decision based on abilities sub-dimensions with respect to gender variable, while a significant difference was determined in independent decision making sun-dimension. Based on the socioeconomic status of the school attended, there were significant differences in dependent decision making, making a decision based on desires and making a decision based on abilities sub-dimensions of DMSAS, while it was not possible to determine a significant difference in independent decision making sun-dimension. Based on the domicile variable, there were significant differences in making a decision based on desires, independent decision making and making a decision based on abilities sub-dimensions of DMSAS, while there was no significant difference in dependent decision making sub-dimension.

Keywords: Primary School, Primary School Student, Basic Skills, Decision Making, Decision Making Skill

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Eğitimin temel amaçlarından biri bireye günlük yaşamda karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilecekleri ve hayat boyu kullanabilecekleri beceriler edindirmesidir. Bu beceriler ilkokul düzeyinde birinci sınıftan itibaren günlük yaşam becerileri (temizlik, beslenme, adres-telefon bilme yardım isteme, vb.) ile başlayarak temel beceriler (Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, iletişim, problem çözme, karar verme, vb.) olarak devam etmektedir (MEB, 2009). Bu becerilerden karar verme becerisi ilkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında doğrudan verilecek beceriler arasında gösterilmektedir.

Yaşayan bir birey olarak gündelik hayatta çoğu kez herhangi bir durumla ilgili karar verme durumuyla karşı karşıya kalmaktayız. Bunlar bazen yemek, elbise ve ya aksesuar tercihi gibi basit karar verme durumları olurken, bazen eş, iş ve meslek seçimi gibi hayatımızın geri kalanını etkileyen önemli kararlar olabilmektedir. Bu kararları verirken kimi zaman bilinçli bir şekilde davranırken kimi zaman ise bilinçsizce karar vermekteyiz. Burada bilinçten kastedilen, daha küçük yaşlardan itibaren eğitim yoluyla kazandırılabilen etkili karar verme becerisiyle hareket etmektir. Alan yazın incelendiğinde karar verme becerisinin öğretilen bir beceri olmadığı, bireylere öğretilerek kazandırılabilen ifade edilmektedir (Byrnes, 1998). Eğitim yoluyla kazandırılmış olan karar verme becerisini kullanarak almış olduğumuz kararlar hayatımızı olumlu yönde etkilerken, bu beceriden yoksun bir şekilde almış olduğumuz kararlar yaşamımızı olumsuz yönde etkilemektedir. Bununla birlikte etkili karar verme becerisine sahip olmayan bireylerin yaşamlarında olumsuz durumlarla karşılaşma olasılığı daha yüksektir (Byrnes, 1998).

Karar verme becerisi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde karar vermeyle ilgili birçok tanımla karşılaşmaktayız. Kuzgun (1992) karar vermeyi bir ihtiyacı gidereceği düşünülen bir objeye götürecek birden fazla yol olduğu zaman, yaşanan sıkıntıyı giderici bir yöneliş olarak tanımlarken, Phillips ve arkadaşları (1984) bireyin çok sayıda eylem alternatifini belirlediği, değerlendirdiği ve bu alternatiflerden birisini uygulamak için seçtiği karmaşık bir aşamalar bütünü olarak tanımlamaktadır. Araştırmacılar en genel anlamda karar vermeyi bireyi, hedefe götürecek muhtemel olasılıklardan birini veya en uygun olanını seçme işlemi olarak tanımlamaktadırlar (Nelson, 1984; Von Winterfeldt ve Edwards, 1986; Köse 2002).

En önce bireylerin daha sonrada toplumların geleceğini ve gelişmesini etkileyen bu becerinin kazandırılmasında aile, öğretmen ve okula çok büyük sorumluluklar düşmektedir. Aile evde, okul ve öğretmen ise eğitim öğretim sürecinde bu becerinin geliştirilmesine yönelik ortam ve etkinlik düzenlemeye çalışmalıdır. Eğitim ortamında yapılan düzenlemeler çocuğun karar verme becerisinin gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Okul ve öğretmen eğitim ve öğretimin her aşamasında çocuğun karar verme becerisinin gelişmesini sağlayacak etkinlikler planlamalı, zenginleştirilmiş ortamlar sunmalı ve bu beceriyi destekleyici deneyimler planlamalıdır (Çakmakçı, 2009). Aile ise bu becerinin gelişimi için, evde anne babalar aile içi iletişim kanalını hep açık tutmalı ve evde alınan tüm kararlara çocukların katılımı sağlanarak onlarında sorumluluk almaları sağlanmalıdır. Yapılan araştırmalar aile içi iletişimin iyi ve aile yapısının esnek bir yapıda olduğu ailelerde bu durumun ergenlerin, ailede alınan kararlara katılmasını sağlayarak, karar verme becerisinin gelişimine katkı sağladığını, aksine otoriter koruyucu ve istekçi anne baba tutumlarının hakim olduğu ailelerde ise bu durumun

ergenlerin karar verme becerilerinin gelişimini engellediğini ortaya koymaktadır. (Schvaneveldt ve Adams 2001, Eldeleklioğlu 1999). Blustein ve Philips (1990) yapmış olduğu araştırmada karar verme becerisinin gelişiminin başarılı kimlik gelişmesinde etkili olduğunu, etkili karar verme stillerini kullanan bireylerin başarılı kimlik geliştirdiğini ifade ederek, karar verme sürecinde anne babasının etkisinde kalan bireylerin başarısız kimlik geliştirdiklerini ve etkili karar verme stillerini kullanamadıkları belirtmiştir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Ülkemizde 2005 yılında yapılan değişiklikle yapılandırmacı yaklaşımı temele alan yeni ilköğretim programı kabul edilmiştir. Bu programa göre karar verme becerisi ilköğretim 4. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında doğrudan verilecek beceriler arasında gösterilmektedir. MEB tarafından 2012 yılında yayınlanan "12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamaları" konulu genelge ile zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış ve bazı yeni uygulamalar getirilmiştir. Zorunlu eğitim 4 yıl süreli ilköğretim, 4 yıl süreli ortaokul ve 4 yıl süreli lise eğitimi şeklinde düzenlenmiştir. Bu şekilde yapılarak eğitim kademeleri arasında yatay ve dikey geçiş imkânı sağlanmıştır. Eğitim sistemimizdeki bu değişiklikle ve programın esnek yapısıyla öğrencilerin gelişim özellikleri, yetenekleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak öğrencilere erken yaşlarda tercih hakkı tanınmıştır (MEB, 2012). Öğrencilere tanınan bu tercih sorumluluğuyla, gelecekte kendi yeteneklerine uygun bir meslek seçerek, hayatta verimli ve başarılı olmalarının ilk adımının bu geçiş dönemi olması, karar verme becerilerinin bu dönemde gelişiminin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Yine çocukların ilköğretimden itibaren günlük yaşamda karşılaşmış olduğu problemleri çözmesinde, toplumsal yaşama uyum sağlayarak sosyal ve etkin bireyler olmasında, karar verme becerisinin etkisi büyük öneme sahiptir. Karar verme becerisinin yukarıda ifade ettiğimiz önemi ve özellikle bu dönemde (7-12 yaş) yoğun bir şekilde verilerek kazandırılması gerektiği öngörüldüğünden bu çalışmada ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin karar verme becerileri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir (Akt. Martorella, 1998).

3. YÖNTEM (METHOD)

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli (Research Model)

Bu çalışmada ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin karar verme becerileri çeşitli değişkenler açısından ele alınarak incelenmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, durum, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009:77).

3.2. Veri Toplama Aracı (Data Collection Tool)

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin karar verme becerilerini ölçmeyi amaçlayan bu çalışmada Karakaş Günel (1999) tarafından geliştirilen Karar Verme Becerisi Değerlendirme Ölçeği (KVBDÖ) kullanılmıştır. Bu ölçek toplamda 4 faktör ve 17 maddeden oluşmaktadır. Birinci faktör "Bağımlı Karar Verme" alt boyutunda 6 madde (1, 2, 3, 4, 5, 6), ikinci faktör "İsteklerini Göz Önüne Alarak Karar Verme" alt boyutunda 5 madde (7, 8, 9, 10, 11), üçüncü faktör "Bağımsız Karar Verme" alt boyutunda 4 madde (12, 13, 14, 15) ve dördüncü faktör "Yeteneklerine

Göre Karar Verme" alt boyutunda 2 madde (16, 17) yer almaktadır. Ölçek 10 olumlu (7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15,17) ve 7 olumsuz (1, 2, 3, 4, 5, 6, 16) madde içermektedir. Karakaş Günal (1999) tarafından geliştirilen ölçekte faktörlerin Cronbach Alfa değerleri çok yüksek olmamakla birlikte kullanılabilir düzey bulunmuştur. Yine Çakmakçı (2009) yapmış olduğu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.65 bularak bu değer çok yüksek olmamakla birlikte kullanılabilir düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Bu iki çalışmadan dolayı ölçek için ayrıca bir güvenilirlik çalışması yapılmamıştır.

3.3. Veri Analizi (Data Analysis)

Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programından yararlanılarak t testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetine dayalı iki değişkenli karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi, öğrencilerin yaşadığı yer, sosyoekonomik durum gibi üç ve ya daha fazla değişkenin olduğu karşılaştırmalar da tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır. Ortalamaları kıyaslanacak grupların varyanslarının eşit olduğu varsayımının sağlandığı durumlarda çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi, sağlanamadığı durumlarda ise Tamhene's T2 çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

3.4. Çalışma Grubu (The Working Group)

Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilirlik örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı kendisi için yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek). Araştırma Elazığ ilinde merkezde yer alan ve sosyoekonomik duruma göre (düşük, orta, yüksek, özel) belirlenmiş 4 okul, Elazığ Maden ilçesi merkezde yer alan 2 okul ve Elazığ Baskil ilçesine bağlı 2 köy okulu olmak üzere toplamda 8 okul üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya toplamda 486 öğrenci katılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR (FINDINGS AND COMMENTS)

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçek ve araştırmaya katılan ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin kişisel bilgiler ile birlikte öğrencilerin karar verme becerilerinin cinsiyet, yaşanan yer ve okulun sosyoekonomik durumu değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığına dair bilgilere yer verilmiştir. Sosyoekonomik durum değişkenine ilişkin karşılaştırmalarda sadece il merkezinde öğrenim görmekte olan öğrenciler dikkate alınarak karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgilerine ait bulgular ve yorumlar

(Table 1. Findings and comments on the personal information of participating students)

Açıklama		f	%
Cinsiyet	Kız	234	48.1
	Erkek	252	51.9
İl Merkezindeki Okulların Sosyoekonomik Durumu	Düşük	61	18.9
	Orta	68	21.1
	Yüksek	117	36.2
	Özel	77	23.8
Yaşanılan Yer	Köy	86	17.7
	İlçe	77	15.8
	İl	323	66.5

Tablo 1 incelendiğinde cinsiyet, okulların sosyoekonomik durumu ve yaşanan yer değişkenlerine ait betimsel istatistikler

verilmiştir. Tablo 1'e baktığımızda öğrencilerin 234'ünün (%48.1) kız, 252' sinin (%51.9) ise erkek olduğu, il merkezinde araştırmaya katılan öğrencilerin 61'nin (%18.9) sosyoekonomik yönden düşük düzeydeki devlet okuluna, 68'nin (%21.1) sosyoekonomik yönden orta düzeydeki devlet okuluna, 117' sinin (%36.2) sosyoekonomik yönden yüksek düzeydeki devlet okuluna ve 77'sinin (%23.8) ise özel okula gittiği, araştırmaya katılan öğrencilerin 86'sının (%17.7) köyde, 77'sinin (%15.8) ilçe merkezinde, 323'nün (%66.5) ise il merkezinde yaşadığı görülmektedir.

Tablo 2. KVBDÖ'nün alt boyutlarına yönelik öğrenci görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması (T Testi)
(Table 2. Comparison of student views on DMSAS sub-dimensions based on gender variable)

Açıklama	Grup	n	\bar{X}	ss	Sd	t	p
Bağımlı Karar Verme	Kız	224	12.410	2.562	466	.741	.459
	Erkek	244	12.241	2.366			
İsteklerini Göz Önüne Alarak Karar Verme	Kız	222	12.166	1.665	457	.605	.545
	Erkek	237	12.063	1.970			
Bağımsız Karar Verme	Kız	226	10.654	1.371	470	3.028	.003*
	Erkek	246	10.256	1.480			
Yeteneklerine Göre Karar Verme	Kız	228	4.026	1.313	472	-.703	.482
	Erkek	246	4.109	1.268			

*P<.05

Tablo 2 incelenip araştırmaya katılan ilkököl 4. Sınıf öğrencilerinin "Karar Verme Becerileri Değerlendirme Ölçeği" nin alt boyutlarına yönelik t testi sonuçlarına bakıldığında; bağımlı karar verme, isteklerini göz önüne alarak karar verme ve yeteneklerine göre karar verme alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre öğrenci görüşlerinde, anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Ölçeğin sadece bağımsız karar verme alt boyutunda anlamlı bir farklılığın olduğu ve bu farkın kız öğrenciler lehine olduğu görülmektedir [$t_{(470)}=3.028$, $p < .05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2 = 0,019$) bu farkın küçük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçtan hareketle ölçek maddelerini dikkate aldığımızda ilkököl 4. Sınıfa giden kız öğrencilerin ($\bar{X} = 10.654$) erkek öğrencilere ($\bar{X} = 10.256$) kıyasla bir karar durumuyla karşılaştıklarında daha çok kendi görüşlerine göre hareket ettikleri söylenebilir.

Tablo 3. Bağımlı Karar Verme Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılması (ANOVA)
(Table 3. Comparison of Student Views on Dependent Decision Making Dimension Based on Socioeconomic Status Variable)

Bağımlı Karar Verme	Grup		n	\bar{X}		ss
	Düşük		61	11.180		2.362
	Orta		67	12.059		2.282
	Yüksek		115	12.391		2.455
	Özel		75	13.893		1.689
Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	265.166	3	88.389	17.596	.000*	Düşük-Özel, Orta-Özel, Yüksek-Özel, Düşük-Yüksek
Gruplar İçi	1577.316	314	5.023			
Toplam	1842.481	317				

*P<.05

Tablo 3 incelediğinde araştırmaya katılan ilkököl 4. Sınıf öğrencilerinin KVBDÖ' nün bağımlı karar verme boyutuna yönelik

görüşlerinde, sosyoekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir fark görülmektedir [$F_{(3 - 314)} = 17.596$, $p < .05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2 = 0,168$) bu farkın büyük düzeyde olduğunu göstermektedir. Eta kare etki büyüklüğünün alacağı değerler; 0.01 ise küçük, 0.06 ise orta ve 0.14 ise büyük etki büyüklüğü şeklinde değerlendirilir ve yorumlanır (Akt. Can, 2014). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için, grup dağılımlarının varyansları eşit olmadığından Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Tamhane's T2 testi sonucunda özel okula giden öğrencilerle ($\bar{X} = 13.893$), devlet okullarına giden öğrenciler ($\bar{X} = 11.180$, $\bar{X} = 12.059$, $\bar{X} = 12.391$) arasında, özel okula giden öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuçtan hareketle özel okula giden öğrencilerin, devlet okullarına giden öğrencilere göre, karar verirken çevresindeki kişilerin fikirlerine daha çok önem verdiği söylenebileceği gibi, kendisine yakın kişilerin kendisiyle ilgili daha doğru karar verebileceklerine inandığı da söylenebilir. Yine sosyoekonomik yönden düşük düzeyde olan devlet okuluna giden öğrencilerle ($\bar{X} = 11.180$), sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrenciler ($\bar{X} = 12.391$) arasında, sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durumda sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrencilerin, sosyoekonomik yönden düşük düzeyde olan devlet okuluna giden öğrencilere göre, kendisine yakın kişilerin fikirlerine daha çok önem verdiği söylenebilir.

Tablo 4. İsteklerini göz önüne alarak karar verme boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin sosyoekonomik durum değişkenine göre karşılaştırılması (ANOVA)

(Table 4. Comparison of student views on desire-based decision making dimension based on socioeconomic status variable)

İsteklerini Göz Önüne Alarak Karar Verme	Grup		n		\bar{X}		ss
	Düşük		59		12.322		1.716
	Orta		67		12.432		1.932
	Yüksek		115		12.460		1.607
	Özel		74		11.783		1.615
Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark	
Gruplar Arası	23.620	3	7.873	2.713	.045*	Yüksek-Özel	
Gruplar İçi	902.444	311	2.902				
Toplam	926.063	314					

* $P < .05$

Tablo 4 incelediğinde araştırmaya katılan ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin KVBDÖ' nün İsteklerini Göz Önüne Alarak Karar Verme boyutuna yönelik görüşlerinde, sosyoekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir fark görülmektedir [$F_{(3 - 311)} = 2.713$, $p < .05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2 = 0,026$) bu farkın küçük düzeyde olduğunu göstermektedir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrencilerle ($\bar{X} = 12.460$), özel okula giden öğrenciler ($\bar{X} = 11.783$) arasında, sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ölçek maddelerini dikkate aldığımızda özel okula giden öğrencilerin ailelerinin, sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna

giden öğrencilerin ailelerine göre, öğrencilerin isteklerine göre karar verirken daha müdahaleci olduğu söylenebilir. Özel okula çocuğu giden ailelerin, öğrencilerin isteklerini dikkate almada, sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrencilerin ailelerine göre daha otoriter davrandığı söylenebilir.

Tablo 5. Bağımsız karar verme boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin sosyoekonomik durum değişkenine göre karşılaştırılması (ANOVA)
(Table 5. Comparison of student views on independent decision making dimension based on socioeconomic status variable)

Bağımsız Karar Verme	Grup		n	\bar{X}	ss	
	Düşük		61	10.803	1.275	
	Orta		67	10.328	1.599	
	Yüksek		113	10.823	1.283	
	Özel		75	10.586	1.163	
Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	
Gruplar Arası	12.026	3	4.009	2.270	.080	
Gruplar İçi	551.062	312	1.766			
Toplam	563.089	315				

*P<.05

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin KVBDÖ' nün bağımsız karar verme boyutuna yönelik görüşlerinde, sosyoekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılığa dair bir kanıt rastlanmamıştır [$F_{(3 - 312)} = 2,270, p > .05$].

Tablo 6. Yeteneklerine göre karar verme boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin sosyoekonomik durum değişkenine göre karşılaştırılması (ANOVA)

(Table 6. Comparison of student views on ability-based decision making dimension based on socioeconomic status variable)

Yeteneklerine Göre Karar Verme	Grup		n	\bar{X}	ss	
	Düşük		60	3.900	1.349	
	Orta		67	3.641	1.263	
	Yüksek		112	4.017	1.090	
	Özel		77	5.233	1.110	
Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	112.235	3	37.412	26.615	.000*	Özel-Yüksek, Özel-Orta, Özel-Düşük
Gruplar İçi	438.559	312	1.406			
Toplam	550.794	315				

*P<.05

Tablo 6 incelediğinde araştırmaya katılan ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin KVBDÖ' nün yeteneklerine göre karar verme boyutuna yönelik görüşlerinde, sosyoekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir [$F_{(3 - 312)} = 26.615, p < .05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2 = 0,255$) bu farkın büyük düzeyde olduğunu göstermektedir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için, grup dağılımlarının varyansları eşit olmadığından Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Tamhane's T2 testi sonucunda, özel okula giden öğrencilerle ($\bar{X} = 5.233$), devlet okuluna giden öğrenciler ($\bar{X} = 3.641, \bar{X} = 3.900, \bar{X} = 4.017$) arasında, özel okula giden öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuca göre özel okula giden öğrencilerin devlet okullarına giden öğrencilere kıyasla, yetenek gerektiren bir karar durumuyla

karşılaştıklarında, daha çok yeteneklerini dikkate alarak karar verdikleri söylenebilir.

Tablo 7. Bağımlı karar verme boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin yaşanılan yer değişkenine göre karşılaştırılması (ANOVA)
(Table 7. Comparison of student views on dependent decision making dimension based on domicile variable)

Bağımlı Karar Verme	Grup		n	\bar{X}	ss	
	Köy		82	12.109	2.694	
	İlçe		68	12.088	2.373	
	İl		318	12.427	2.416	
Bağımlı Karar Verme	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	10.961	2	5.480	.905	.405
	Gruplar İçi	2817.319	465	6.059		
	Toplam	2828.280	467			

*P<.05

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin KVBDÖ' nün bağımlı karar verme boyutuna yönelik görüşlerinde, yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir [$F_{(2 - 465)} = .905, p > .05$].

Tablo 8. İsteklerini göz önüne alarak karar verme boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin yaşanılan yer değişkenine göre karşılaştırılması (ANOVA)

(Table 8. Comparison of student views on desire-based decision making dimension based on domicile variable)

İsteklerini Göz Önüne Alarak Karar Verme	Grup		n	\bar{X}	ss		
	Köy		78	12.051	2.082		
	İlçe		66	11.454	1.882		
	İl		315	12.266	1.720		
İsteklerini Göz Önüne Alarak Karar Verme	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar Arası	36.350	2	18.175	5.548	.004*	İl-İlçe
	Gruplar İçi	1493.759	456	3.276			
	Toplam	1530.109	458				

*p<.05

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin KVBDÖ' nün isteklerini göz önüne alarak karar verme boyutuna yönelik görüşlerinde, yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir [$F_{(2 - 456)} = 5.548, p < .05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2 = 0,024$) bu farkın küçük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucunda il merkezinde yaşayan öğrencilerle ($\bar{X} = 12.266$), ilçe merkezinde yaşayan öğrenciler arasında, il merkezinde yaşayan öğrenciler ($\bar{X} = 11.454$) lehine anlam bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin KVBDÖ' nün bağımsız karar verme boyutuna yönelik görüşlerinde, yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir [$F_{(2 - 469)} = 13.986, p < .05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2 = 0.06$) bu farkın orta düzeyde olduğunu

göstermektedir. Bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucunda il merkezinde yaşayan öğrencilerle ($\bar{X} = 10.664$), köyde yaşayan öğrenciler ($\bar{X} = 9.773$) arasında, il merkezinde yaşayan öğrenciler lehine anlam bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 9. Bağımsız karar verme boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin yaşanılan yer değişkenine göre karşılaştırılması (ANOVA)
(Table 9. Comparison of student views on independent decision making dimension based on domicile variable)

Bağımsız Karar Verme	Grup		n		\bar{X}		ss
	Köy		84		9.773		1.615
	İlçe		72		10.277		1.455
	İl		316		10.664		1.329
Bağımsız Karar Verme	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar Arası	55.086	2	27.543	13.986	.000*	İl-Köy
	Gruplar İçi	923.590	469	1.969			
	Toplam	978.676	471				

*p<.05

Tablo 10. Yeteneklerine göre karar verme boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin yaşanılan yer değişkenine göre karşılaştırılması (ANOVA)
(Table 10. Comparison of student views on ability-based decision making dimension based on domicile variable)

Yeteneklerine Göre Karar Verme	Grup		n		\bar{X}		ss
	Köy		83		3.927		1.237
	İlçe		75		3.640		1.086
	İl		316		4.208		1.324
Yeteneklerine Göre Karar Verme	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar Arası	21.641	2	10.821	6.662	.001*	İl-İlçe
	Gruplar İçi	765.061	471	1.624			
	Toplam	786.703	473				

*p<.05

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan ilkököl 4. Sınıf öğrencilerinin KVBDÖ' nün yeteneklerine göre karar verme boyutuna yönelik görüşlerinde, yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir [$F_{(2 - 471)} = 6.662$, $p < .05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2 = 0,028$) bu farkın küçük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucunda il merkezinde yaşayan öğrencilerle ($\bar{X} = 4.208$), ilçe merkezinde yaşayan öğrenciler ($\bar{X} = 3.640$) arasında, il merkezinde yaşayan öğrenciler lehine anlam bir farklılık bulunmuştur.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER (DISCUSSION CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Bu araştırmada ilkököl 4. Sınıf öğrencilerinin karar verme becerileri, Karar Verme Becerileri Değerlendirme Ölçeğinde yer alan "bağımlı karar verme, isteklerini göz önüne alarak karar verme, bağımsız karar verme, yeteneklerine göre karar verme" dört alt boyutu kapsamında cinsiyet, yaşanılan yer ve öğrenim görülmekte olan okulun sosyoekonomik durumu değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonunda elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmaktadır ve öneriler sunulmuştur.

Araştırmada Karar Verme Becerileri Değerlendirme Ölçeğindeki her alt boyut ile birinci alt problem cinsiyet arasındaki ilişki incelenmiş ve sadece "bağımsız karar verme" alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu anlamlı farklılık kız öğrencilerin lehinedir. Karar verme davranışı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde karar vermenin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgili birbirinden farklı bulgular vardır. Karakaş Günal (1999), aynı ölçekle yapmış olduğu çalışmada ölçeğin bağımlı karar verme ve bağımsız karar verme boyutunda kızlar lehine, yeteneklerine göre karar verme boyutunda ise erkekler lehine anlamlı bir fark bulmuştur. Ölçeğin isteklerine göre karar verme boyutunda ise anlamlı bir fark bulamamıştır. Çakmakçı (2009) aynı ölçekle yapmış olduğu deneysel çalışmada hem ön test hem de son test sonuçlarında ölçeğin tüm alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Kuzgun (1993) yapmış olduğu araştırmada, bağımsız karar verme stratejisi puanını kızların lehine yüksek bulurken, Kesici (2002) ve Alver (2004) araştırmalarında erkeklerin lehine bulmuştur. Yine yapılan araştırmalara bakıldığında Dilmaç ve Bozgeyikli (2009) bağımlı karar verme stratejisi puan ortalamaları arasında, Deniz (2002) ise bağımsız karar verme stratejisi puan ortalamaları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulamamışlardır.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan öğrenim görülen okulun sosyoekonomik durumu değişkeni, ölçekteki her alt boyuta göre incelenmiş ve bağımlı karar verme, isteklerini göz önüne alarak karar verme, yeteneklerine göre karar verme boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunurken, bağımsız karar verme boyutunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ölçeğin bağımlı karar verme alt boyutunda, özel okula giden öğrencilerle, devlet okullarına giden öğrenciler arasında, özel okula giden öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Yine aynı alt boyutta sosyoekonomik yönden düşük düzeyde olan devlet okuluna giden öğrencilerle, sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrenciler arasında, sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ölçeğin isteklerini göz önüne alarak karar verme alt boyutunda, sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrencilerle, özel okula giden öğrenciler arasında, sosyoekonomik yönden yüksek düzeyde olan devlet okuluna giden öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Ölçeğin yeteneklerine göre karar verme alt boyutunda, özel okula giden öğrencilerle, devlet okullarına giden öğrenciler arasında, özel okula giden öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Karakaş Günal'ın (1999) aynı ölçekle yapmış olduğu çalışmada, okulun bulunduğu çevrenin sosyoekonomik durumu değişkenine göre, ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu anlamlı farklılık ölçeğin tüm alt boyutlarında, genellikle sosyoekonomik yönden alt düzeydeki okullarla, sosyoekonomik yönden üst düzeydeki okullar ve özel okullar arasında görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan yaşanan yer değişkeni, ölçeğin dört alt boyutuna göre incelenmiş ve isteklerini göz önüne alarak karar verme, bağımsız karar verme ve yeteneklerine göre karar verme alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunurken, bağımlı karar verme alt boyutunda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ölçeğin isteklerini göz önüne alarak karar verme alt boyutunda, il merkezinde yaşayan öğrencilerle, ilçe merkezinde yaşayan öğrenciler arasında, il merkezinde yaşan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ölçeğin bağımsız karar verme alt boyutunda, il merkezinde yaşayan öğrencilerle, köyde yaşayan öğrenciler arasında, il merkezinde yaşayan

öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ölçeğin yeteneklerine göre karar verme alt boyutunda, il merkezinde yaşayan öğrencilerle, ilçe merkezinde yaşayan öğrenciler arasında, il merkezinde yaşayan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tatlılıoğlu (2014) üniversite öğrencilerinin karar verme stillerini incelediği araştırmada dikkatli, kaçınan ve erteleyici karar verme stillerinde, öğrencilerin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkeni açısından anlamlı bir fark bulamazken, panik karar verme stilinde anlamlı bir fark bulmuştur. Yaşamının çoğunun geçtiği yer köy-kasaba olan öğrencilerin, panik karar verme puan ortalamaları, yaşamının çoğunun geçtiği yer ilçe ve büyükşehir olan öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Avşaroğlu (2007) yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin karar verme stilleri puan ortalamalarının, öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre anlamlı derecede farklılaşmadığını ifade etmiştir.

Karar verme becerisinin çok erken yaşlardan itibaren kazandırılması gerektiği düşünüldüğünde, karar verme becerisinin gelişimi için çocukların erken çocukluk döneminden itibaren aile, okul, sınıf öğretmeni ve psikolojik danışma ve rehberlik öğretmeni işbirliği içerisinde hazırlanan zenginleştirilmiş ortam ve deneyimlerle buluşturulması sağlanabilir. Ülkemizde karar verme davranışıyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genel anlamda ortaöğretim ve daha üstü yaşa sahip bireylere yönelik ölçekler üzerinde çalışıldığı görülmektedir. İlkokul düzeyinde sadece Karakaş Günel tarafından 1999 yılında geliştirilmiş KVBDÖ mevcuttur. Bu nedenle ilkokul öğrencilerine yönelik karar verme becerilerini belirleyen ve ya ölçeği yeni bir ölçek geliştirilebilir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma, 11-14 Mayıs 2016 tarihleri arasında Muğla'da yapılan 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulduktan sonra genişletilmiş ve yeniden yapılandırılmıştır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Alver, B., (2004). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Empatik Beceri ve Karar Verme Stratejilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (10).
- Avşaroğlu, S., (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stresle Başa Çıkma Stillерinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Blustein, D.L. and Pilips, S.D., (1990). Relation Between Ego Identity Statuses and Decision Making Styles. Journal Of Conseling Psychology, 37 (2), 160-168.
- Byrnes, J.P., (1998). The nature and development of decision-making: A self regulation model, USA: Earlbaum Manwah NJ.
- Can, A., (2014). SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmakçı, E., (2009). Karar Verme Becerilerinin Kazandırılmasında Drama Dersinin İlköğretim 4. Sınıf Öğrencileri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deniz, M.E., (2002). Üniversite Öğrencilerinin Karar Verme Stratejileri ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Ta-Baskın Ben

Durumları ve Bazı Özlük Niteliklerine Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Dilmaç, B. ve Bozgeyikli, H., (2009). Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Olma ve Karar Verme Stillilerinin İncelenmesi. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (1).
- Eldeleklioğlu, J., (1994). Karar Stratejileri ve Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişki. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakaş Günal, E., (1999). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Günlük Yaşamlarındaki Problemlerini Çözmeye İlişkin Karar Verme Becerilerini Ölçmeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N., (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kesici, Ş., (2002). Üniversite Öğrencilerinin Karar Verme Stratejilerinin Psikolojik İhtiyaç Örüntüleri ve Özlük Niteliklerine Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köse, A., (2002). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyet ve Algılanan Sosyo-ekonomik Düzey Açısından Psikolojik İhtiyaçları ve Karar Verme Stratejilerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kuzgun, Y., (1992). Karar stratejileri ölçeği: Geliştirilmesi ve standardizasyonu. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları içinde (s. 161-170). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Martorella, P.H., (1998). Social Studies for Elementary School Children: Developing Young Citizens. USA: Prentice Hall.
- MEB (2009). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu (1- 5. Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2012). 12 Yıl Zorunlu Eğitim Sorular - Cevaplar. www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12Yil_Soru_Cevaplar.pdf adresinden 13 Haziran 2016 tarihinde edinilmiştir.
- Nelson, G. D., (1984). Assessment of Health Decision Making Skills of Adolescents. Washington: US Department of Education.
- Phillips, S.D., Paziienza, N.J., and Ferrin, H.H., (1984). Decision-making styles and problem-solving appraisal. Journal of Counseling Psychology, 31 (4), pp: 497-502.
- Schvaneveldt, J.D. and Adams, G.R., (2001). Adolescents and the decision- making process. Theory Into Practice, 22 (2), pp: 98-104.
- Tatlılloğlu, K., (2014). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Öz-Saygı Düzeyleri İle Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (1) ss. 150-170.
- Von Winterfeldt, D. and Edwards, W., (1986). Decision Analysis and Behavioral Research. New York: Cambridge University Press.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.